

מראי מקומות - יומא

ח.

לספוקי שמא היום יום שלישי הוא וכו'. ופירש המרומי שדה, שאפילו אם יזה בשלישי ושביעי יהיה ודאי טהור, ולכן בפרה לא בעינן אלא שלישי ושביעי, מכל מקום לענין עבודת יום הכיפורים, כיון שהיא עבודת ציבור, צריך לעשות הטהרה באופן היותר טוב, וכמו שטבילה בזמנה מצוה, כן עושים גם בהזאה.

ז. **ורבי יוסי סבר טומאה היתר היא בציבור**
פירש רש"י, שאין מחמירים בה אלא למעלה בעלמא שלומדים ממלואים. ובמרומי שדה הגיה בדברי רש"י, שאו או קתני, או משום מעלה בעלמא, או שלומדים ממלואים.

ח. **אי סבר רבי יוסי היתר היא בציבור הזאה כלל למה לי**
הקשה הגבורת ארי, שמא מה שצריך הזאה הוא משום שעיר החיצון הקרב ביום הכפורים, שהוא נאכל לערב, ואמרו לעיל שהכל מודים שאם יש שיריים לאכילה, מהדרינן אטרהה, ואם כן ודאי צריך הזאה, ומה הקשתה הגמרא. ותירץ שההזאות הללו אינן אלא מעלה בעלמא, וחומרא יתירא לחוש שמא נטמא במת, שהרי בכל קרבנות יחיד וציבור של כל השנה אין חוששים לזה, לכך לא עשו מעלה לחוש אלא בקרבנות שעיקר הכפרה של יום הכפורים תלויה בהן, כגון פר ושעירים של יום הכיפורים, שמרובה כפרתן, וגם נכנסים לקדש הקדשים, אבל משום שיעיר החיצון ואכילתו לא עשו מעלה לחוש לספק טומאה.

ז. **טבילה בזמנה מצוה**
הקשה הערוך לנר (נדה כט), מה היא המצוה לטבול בזמנה, והרי לא מצינו מצוה להיות טהור אלא קודם הרגל, אבל בלא זה אין חיוב. ותירץ, שבכל הטומאות שהצריך הכתוב למנות ימים עד שיכול לטהר, בזה אומרים שמיד שכלו הימים צריך לטבול, כדי שתהיה הטבילה סמוכה להימים שמנה להיות הטהרה ככתוב בתורה. ואף שבדיעבד אינו מעכב, מכל מקום כדי שתהא הטהרה כמו שנאמר בפסוקים, סובר שמצוה לטבול בזמנה דוקא.

י. **הרי זה לא ירחוץ**
פירש רש"י שהאיסור לרחוץ הוא משום איסור מחיקת השם. והעירו התוספות ישנים, שמשקנת הגמרא בשבת (קכ:) אינה כן, אלא האיסור הוא לעמוד לפני השם ערום, אבל מצד איסור מחיקה, אין כאן אלא גרמא. אולם בנווד ביהודה (תניינא, או"ח י"ז, מבין המחבר) כתב לצדד בדעת רש"י שכל מה שהתירו לטבול ועל ידי זה למחוק את השם בגרמא, אינו אלא בטבילה של מצוה, אבל ברחיצה של רשות, אף שאין בזה לאו, אבל יש איסור מדרבנן משום בזיון השם.

יא. **יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפסף**
הקשה הרשב"א בשבת (קכ:), שכיון שהוא מכניס ידו במים, הרי זה כמקרב את כבוי שאסור. ותירץ, שאינו נחשב מקרב את כבוי אלא בכעין נתינת מים בכלי שתחת הנר, שאם יפלו שם נצוצות ודאי תכבה. אבל כאן, אפשר שלא ימחק, שאילו היה ודאי נמחק, היינו כמשפסף, שהרי הוא נותן ידו במים.

א. שלא יסיח דעתו ממנו

בגדר היסח הדעת בתפילין, כתב המשנה ברורה (מ"ד ג') שאינו חשוב היסח הדעת אלא כשעומד בשחוק וקלות ראש, אבל כשעוסק במלאכתו ואומנתו ואין דעתו עליהן ממש, אין זה נקרא היסח הדעת. אולם בשאגת אריה (סי' ל"ט) הוכיח שדעת הרמב"ם וסיעתו אינה כן, אלא כל היסח הדעת אסורה בתפילין, וכתב שכן נראה עיקר להלכה. והדרכי משה (סי' רנ"ב, ט') כתב, שאף שמשמע שהיסח הדעת הוא רק בקלות ראש ושחוק, יש לומר שלכך אין לחוש שיצא בהן בשבת, כיון שאסור בהם קלות ראש, הרי הוא זוכרן תמיד, ומסלקן קודם השבת.

ב. כל שעה

כתב השערי תשובה (כ"ח א') בשם גורי האר"י, שבעת לימוד התורה ותפילה אין צריך ליתן דעתו בתפילין. אבל מהשאגת אריה (סי' מ) הביא שבכל ענין אסור להסיח דעתו מהן, אולם כתב ששיעור היסח הדעת הוא שיעור מהלך מאה אמה. ותמה על זה השערי תשובה, שהרי זהו זמן קצר, ולא ניתנה תורה למלאכי השרת. וכתב שהעולם סומכים על מה שכתבו הראשונים, שהיסח הדעת היינו בשחוק וקלות ראש.

ג. שלא יסיח דעתו ממנו

בעמק ברכה (תפילין אות ה') הביא דברי השיטה מקובצת במנחות (ל"ו), שזה שמוותר לקרות קריאת שמע ולהתפלל בתפילין, אף שעל ידי זה מסיח דעת מהתפילין, היינו משום שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, ונפטר בשעת קריאת שמע ותפילה ממצוה של היסח הדעת. ומבואר בדבריו שאין הגדר שהיסח הדעת הוא תנאי במצות תפילין, ולכן נאמר שנפטר ממצות תפילין כיון שקורא קריאת שמע ומתפלל, אלא רק שהוא פטור ממצות היסח הדעת, שהיא מצוה בפני עצמה. וכתב שזהו שלא כדעת הרמב"ם, הסובר שהמצטער ומי שאין דעתו מיושבת עליו פטור מן התפילין משום היסח הדעת, ולדברי השיטה מקובצת, אף שאינו יכול לקיים מצות היסח הדעת, אבל למה לא יתחייב לקיים עיקר מצות תפילין.

ד. לקבוע לו מקום הוא דאיתא

כתב הריטב"א בשם התוספות שמקום הציץ אינו על המצח ממש, שאם לא כן מה אמרו שמקום היה בין ציץ למצנפת שבו מניחין תפילין, והרי מקום התפילין הוא במקום שיער. אלא ודאי על מצחו היינו מקום שער שבתחלת הראש. אולם ברש"י בזבחים (יט. ד"ה שער) משמע שהציץ היה על מצחו ממש.

ה. שאינו ראוי למצח אינו מרצה לאפוקי נשבר הציץ

העיר הרש"ש, שביום הכפורים גם כן אינו ראוי, שהרי הוא צריך להכנס לקדש הקדשים. וביאר שכיון שמצד הציץ אין חסרון במה שהוא ראוי, הרי זה נקרא ראוי למצח. עוד תירץ על פי הגמרא להלן (עג.), שגם כהן ששואלים אותו באורים ותומים היה לובש הציץ.

ו. דרבי מאיר סבר דחוויה היא בציבור

פירש רש"י, ובעינין טהרה מעלייתא, והזאה בזמנה, וכל יומא איכא